

بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم

علی اکبری

قاسم نایینی

چکیده

مقاله حاضر با هدف بررسی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بسیج در پیشگیری از تهدیدات نرم تدوین شده و درصدد پاسخ به این پرسش است که بسیج در این مقوله از چه جایگاهی برخوردار است؟ در این پژوهش از روش توصیفی - پیمایشی استفاده شده که پس از تأیید متغیرهای مستقل و وابسته و شاخص‌های مرتبط، پرسشنامه تنظیم و بین جامعه آماری (تمام شماری) تعداد ۲۴ نفر توزیع شد. تحلیل آماری برای داده‌ها به شکل دستی جمع‌آوری شد که در نتیجه همه موارد به صورت فهرست تفصیلی در پنج حوزه زیر به دست آمد:

(۱) حوزه فرهنگی همانند حضور در شوراها و هماهنگی تبلیغات تا سطح ناحیه، استمرار ارزش‌های بسیجی و انتقال آن به میدان‌های تلاش و سازندگی و... (۲) حوزه سیاسی همانند استفاده بسیج از دیپلماسی عمومی فعال و راه‌اندازی و تجهیز هسته خبرنگاران، فعال‌سازی سایت‌های اقشار و صدور بیانیه‌ها و مواضع در وقایع و... (۳) حوزه اقتصادی همانند کمک به ارتقای دانش علمی و فنی جوانان در زمینه سازندگی کشور، ارائه الگوی اقتصاد اسلامی با تولید محصولات کیفی و حضور در بازارهای بین‌المللی و... (۴) حوزه دفاعی و امنیتی همانند نفوذ در شبکه‌های اینترنتی معاند و همکاری در ایجاد شبکه‌های مقابله‌ای، ایجاد سازمان اطلاعاتی مورد نیاز تهدید نرم با شاخص راه‌اندازی در سطح مناطق بسیج و... (۵) فرامقوله‌ای همانند قدرت جذب نیروی متخصص، اقدام فرهنگی، اقتصادی در تأمین مایحتاج مردم و بسیجیان از جمله محصولات پوششی با رویکرد عفاف و حجاب و... .

پیشنهادهای تحقیق حاضر، ناظر به ادامه تحلیل جاری توسط دانش‌پژوهان و محققان آینده است تا بتوانند در این حوزه به عنوان مبنا و راهکاری برای مدیران سازمان بسیج کشور باشند.

کلیدواژه‌ها: ظرفیت، بسیج، تهدید نرم، پیشگیری

(۱) بیان مسأله

دفاع به عنوان یک سنت الهی در مراتب گوناگون حیات جاری است. خداوند برای نشان دادن عمق و اوج دفاع از حیات، حیثیت، شرافت و کرامت انسان، خود را به صفت دفاع متّصف فرموده آنجا که می‌فرماید: «ان الله يدافع عن الذين آمنوا»؛ خداوند دفاع می‌کند از کسانی که ایمان آورده‌اند.

در این آیه خداوند خود را در خط مقدم دفاع از ایمان و دفاع از مؤمن معرفی می‌فرماید. پس جامعه انسانی نیز باید از روح بیداری و پایداری در دفاع از انسان و انسانیت تموج پیدا کند.

در مطالعات امنیت ملی کشورها، تهدیدات انجام‌گرفته به لحاظ نوع و اعمال قدرت کشور مقابل در سه سطح (۱) تهدید سخت (۲) تهدید نیمه سخت (۳) تهدید نرم تقسیم‌بندی می‌شود. پس از ناکارآمدی عملیات سخت‌افزاری دشمن علیه انقلاب اسلامی در پایان جنگ تحمیلی به ناچار نوع مواجهه تغییر کرد و نگاه دشمن متوجه اصول بنیادین در حوزه تهدید نرم یعنی دین و فرهنگ گردید. همان گونه که «دانیل پاتیس»، رئیس انستیتوی پژوهش‌های سیاست خارجی آمریکا در همایش پاییز ۱۳۶۸ در شهر استانبول می‌گوید: «ما تا ده سال حساسیتی نسبت به اسلام نداشتیم، اما امروز این طور نیست و همه ما به این پدیده در ایران و برخی از کشورهای دیگر باید با حساسیت بیشتری برخورد کنیم. امروز مسلمانان به ایران نظر دارند و الگوبرداری می‌کنند. امروز ایران برای مسلمانان به مثابه یک آزمایشگاه است. اگر این تجربه موفق شود، جسارت مسلمانان کشورهای دیگر هم بیشتر خواهد شد (مصباح یزدی ۱۳۸۷). از طرف دیگر انقلاب ارتباطاتی - اطلاعاتی به دلیل تأثیرگذاری در سیاست جهانی و ایجاد دو تحول عمده (تغییر در محیط بازی بین‌المللی و تحول در مفهوم بازی‌های جهانی) کمک بزرگی به تهیه و تأمین ابزار این جنگ کرد.

بر کسی پوشیده نیست که سینمای هالیوود، تمام و کمال در خدمت سیاست‌های تجاوزگرانه آمریکاست. وقتی بخواهند با یک ملت یا جریان فکری در افتند، قبل از هر چیز تعدادی فیلم در ضدیت با هدف مورد نظرشان روانه بازار می‌کنند تا بستر لازم را برای اقناع افکار عمومی ایجاد کنند. همچنین تخصیص بودجه براندازی و راه‌اندازی انواع شبکه‌های ماهواره‌ای و حتی ارائه بازی‌های رایانه‌ای که با هدف ایجاد کلیشه‌های ذهنی و تخریب باورها ساخته می‌شوند، حکایت از این موضوع دارد.

مسئله اصلی این مقاله روشن نمودن ابهامات در این زمینه و جمع‌آوری و شناخت ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل بسیج است؛ مسئله غفلت از بعضی توانمندی‌های کشور که بخش مهمی از این مقادورات در مجموعه بزرگ و گسترده بسیج متمرکز است. مسئله این تحقیق جلب توجه مدیران و سیاست‌گذاران است که متأسفانه به دلیل مسامحه بعضی، هنوز از پتانسیل عظیم بسیج در پیش‌برد اهداف انقلاب بهره‌برداری نشده است؛ بنابراین در اولویت اول لازم است سازمان بسیج برای همه اعضای خود در اقشار مختلف با راهبردهای مناسب کوتاه و بلندمدت که مستلزم درک عمیق ماهیت، ابعاد و مؤلفه‌های جنگ نرم باشد، آموزش‌های لازم همراه با روشنگری پیشینه اهداف دشمن را در حوزه‌های مختلف ببیند، تا به عنوان جامعه مخاطب که رسالت انقلابی و وظیفه قانونی در حفظ و حراست از نظام مقدس انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن را به عهده دارد، کارکردهای مورد اشاره را از خود نشان دهد.

۲) ضرورت و اهمیت موضوع

«دفاع همه‌جانبه» تعبیر خاصی است که حضرت امام (ره) در یکی از پیام‌های خود بعد از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ بیان نمود و برای اولین بار به عنوان یک مأموریت خطیر برای مسئولان نظام اسلامی مطرح فرمود. نگاه کلان‌نگر امام در عرصه دفاعی، در کنار پرداختن به ظرایف خاص، اشاره به برداشتی همه‌جانبه دارد.

خصوصیات بسیج باعث شده این نهاد، جایگاه ویژه‌ای در اندیشه‌های دفاعی حضرت امام(ره) داشته باشد. به این ترتیب روشن می‌شود که تحقیق در این خصوص، خود یکی از ملزومات مقابله با جبهه‌های جدید جنگ نرم برای حفظ و حراست از کیان و دستاوردهای انقلاب اسلامی است؛ حوزه‌ای که مقام معظم رهبری با عنوان نقشه راه، بسیجی‌ها و اصحاب دانش را دعوت به ورود در آن می‌کند. از این رو هر کس به میزان استطاعتی که دارد باید وارد این معرکه با دشمن شود. از طرفی با توجه به اهمیت نقش بسیجیان در استمرار حیات انقلاب اسلامی و اینکه به طور قطع در آماج جنگ نرم خواهند بود ضرورت دارد افکار و اندیشه و رفتار آنها رصد شود و ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سازمان بسیج در تحکیم و تقویت باورهای معنوی، التزام عملی به احکام الهی، ولایت‌مداری و بصیرت سیاسی، سایبری و دیدگاه‌های اقتصادی و فرهنگی هم به طریق اولی مورد بررسی قرار گیرند تا متناسب با تهدیدات مورد بازنگری، اصلاح و به‌روز شوند.

۳) هدف اصلی تحقیق

شناسایی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بسیج در پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن.

۳-۱) اهداف فرعی

الف- تبیین ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فرهنگی بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن.

ب- تبیین ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سیاسی بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن.

ج- تبیین ظرفیت‌ها و توانمندی‌های اقتصادی بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن.

بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم ۱۰۵

د- تبیین ظرفیت‌ها و توانمندی‌های دفاعی امنیتی بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن.

ه- تبیین ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فرامقوله‌ای بسیج و پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن.

۴) سؤال تحقیق

بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت‌هایی برخوردار است؟

۴-۱) سؤالات فرعی

الف - بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت فرهنگی برخوردار است؟

ب- بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت سیاسی برخوردار است؟

ج- بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت اقتصادی برخوردار است؟

د- بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت امنیتی برخوردار است؟

ه- بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت فرامقوله‌ای برخوردار است؟

۵) روش تحقیق و ابزار جمع‌آوری اطلاعات

این تحقیق به لحاظ هدف از نوع کاربردی است. در ابتدا ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بسیج به عنوان مهم‌ترین رکن انقلاب اسلامی جمع‌آوری شده سپس یافته‌ها برای مقابله با تهدید و جنگ نرم در بوتۀ استفسار و تأیید صاحب‌نظران

قرار گرفته‌اند. روش این تحقیق پیمایشی و از نوع میدانی است و گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، بررسی نظام‌های آموزش بسیج، مشاهده اسناد و دستورالعمل‌های سازمانی است که در این خصوص انجام گرفته است و برای بهره‌گیری از اطلاعات بیرونی و دخیل کردن دیدگاه افراد مرتبط، از پرسشنامه استفاده شده است.

۶) جامعه آماری

برای اینکه از توانمندی بسیج در تهدید نرم مطلع شویم لازم بود جامعه آماری این پژوهش (شامل ۱۵۰ نفر) در خصوص دو مقوله بسیج و تهدید نرم صاحب نظر بوده، دارای تخصص و شاغل در این سازمان باشند.

۷) جامعه نمونه

از آنجا که روش این تحقیق پیمایشی است و جامعه آماری آن نیز شامل ۱۵۰ می‌باشند؛ بنابراین روش نمونه‌گیری این تحقیق، به صورت تصادفی تعیین شد که با این روش ۲۴ نفر از میان صاحب‌نظران در ۲ مقوله «بسیج و تهدید نرم» انتخاب شدند که بین آنها پرسشنامه توزیع گردید که همه ۲۴ نفر اقدام به تکمیل پرسشنامه نمودند.

۸) مبانی نظری

بخش اول: مفهوم و ماهیت تهدید نرم

امام خمینی (ره) در خصوص هجمه فرهنگی می‌فرمایند: «استقلال و موجودیت هر جامعه از استقلال فرهنگ آن نشأت می‌گیرد و ساده‌اندیشی است که گمان شود با وابستگی فرهنگی، استقلال در ابعاد دیگر یا یکی از آنها امکانپذیر است. بی‌جهت و من باب اتفاق نیست که هدف اصلی استعمارگران که در رأس تمام اهداف آنان است، هجوم به فرهنگ جوامع زیر سلطه است».

از نظر ساندرس؛ تهدید نرم نوعی جنگ سرد است که سرانجام به استحاله فرهنگی جامعه منجر می‌شود (مرادی، ۱۳۸۹، ص ۴۶).

قدرت نرم توانایی تحصیل اهداف از طریق اغنا و جذب دیگران به جای اجبار است (نای، ۲۰۰۴).

در مجموع می‌توان گفت: جنگ نرم شامل هرگونه اقدام نرم‌افزارانه اعم از روانی، تبلیغاتی، رسانه‌ای است که جامعه یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشودن آتش، رقیب را به انفعال یا شکست وا می‌دارد. جنگ روانی، جنگ سفید، جنگ رسانه‌ای، عملیات روانی، براندازی نرم، انقلاب نرم، انقلاب مخملی، انقلاب رنگی و... از اشکال مختلف جنگ نرم است.

انواع تهدید تفاوت نرم و سخت

تهدیدات از نظر روش و نتیجه به چهار دسته تقسیم می‌شود:

- **روش سخت، نتیجه سخت:** مانند تهدیدهای نظامی یا اقدامات تخریبی و خشن.
- **روش سخت، نتیجه نرم:** سلاح‌های حاوی انرژی که شبکه‌های دیجیتالی شهر را از کار می‌اندازد.
- **روش نرم، نتیجه سخت:** هک کردن سیستم کنترل برج مراقبت فرودگاه که باعث اختلال در مدیریت پروازها و در نتیجه سقوط هواپیما می‌شود.
- **روش نرم، نتیجه نرم:** تحریک به اعتراض دسته جمعی دانشجویان توسط عوامل دشمن که پیامد آن تعطیلی کلاس‌های دانشگاهی است.

اهداف خواص تهدید نرم دشمن علیه جمهوری اسلامی ایران

علاوه بر اهداف عمومی و کلی مرتبط به جنگ نرم دشمن علیه جمهوری اسلامی ایران از آنجا که در متن بررسی جنگ نرم استکبار و آمریکا علیه ایران، موضوع تهاجم علیه اسلام و فرهنگ اسلامی نهفته است؛ بنابراین نگاه اختصاصی به مسأله

لازم است. آیت‌الله مصباح یزدی هدف تهاجم دشمن را به سه عنصر اصلی فرهنگ اسلامی می‌دانند این سه عنصر عبارتند:

 کمرنگ کردن یقین: «و بالاخره هم یوقنون»، چون در این عصر کسی از یقین سخن نمی‌گوید، امروز تمام روشنفکران دنیا اهل شکاند و به آن افتخار می‌کنند. و دشمن می‌گوید که یقین از حرف‌های دگماتیست‌ها است (به تعبیری حمله به اساس اسلام، اعتقادات، سلب یقین به خدا، آخرت، نبوت و قیامت).

 قرادادی و نسبی کردن ارزش‌های اخلاقی: به عبارتی بی‌ریشه کردن، غیر برهانی کردن، متغیر و اعتباری کردن بینش‌ها و ارزش‌ها، یعنی در هم ریختن پایه‌های قوانین، تغییر احکام و قبح‌زدایی.

 تغییر نظام رفتاری: اعمال و رفتار بر اساس بینش‌ها و ارزش‌ها شکل می‌گیرد. و نسبی بودن معرفت علمی، نظام رفتاری را تغییر خواهد داد و آثار خوب و بد کارها، موسیقی و رقص براساس این نوع معرفت علمی بیان خواهد شد (ابراهیمی، ۱۳۸۷، سخنرانی مصباح یزدی، تلخیص از ص ۱۰۷-۱۰۲).

برخی بازیگران تهدید نرم علیه جمهوری اسلامی ایران

غول‌های رسانه‌ای، نهادها، مؤسسات و بنیادهای بین‌المللی، نهادهای رسمی و دولتی، سرویس‌های جاسوسی و امنیتی کشورهای بیگانه، شخصیت‌های داخلی هماهنگ با نظام سلطه نظیر برخی روشنفکرانها، سیاسیون فرصت‌طلب، هنرمندان غیر متعهد و بلندگوهای رسانه‌ای داخل کشور، بنیاد اعانه ملی برای دموکراسی، انستیتو ایتترپرایز، اندیشکده آمریکایی بروکینگز، بنیاد سوروس، موسسه جامعه باز، بنیاد مطالعات ایران، مرکز بین‌المللی محققان وودرو ویلسون، بنیاد کارنگی، خانه آزادی، مؤسسه دموکراسی چند حزبی هلند، صندوق آلمانی مارشال، موسسه بین‌المللی رویارویی‌های غیر خشونت‌آمیز و... از جمله مؤسسات و نهادهایی هستند که به طور ویژه در زمینه براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران فعالیت می‌کنند.

ابعاد تهدید نرم

بسیاری از محققان (برای مثال دسی، ۲۰۰۷ و لوین، ۲۰۰۸) تهدیدات نرم را به سه نوع یا بُعد تقسیم کرده‌اند:

(۱) **بعد فرهنگی:** مهم‌ترین نوع تهدید نرم است؛ بنابراین تهدیدها در این عرصه عبارتند از: تهدید باورها و اعتقادات - تهدید ارزش‌های اساسی - تهدید نمادها و الگوهای رفتاری در سه سطح مردم، نخبگان و نیروهای مسلح (امیری ۱۳۸۷، ص ۲۶).

(۲) **بعد سیاسی:** دومین بعد تهدید نرم نوع سیاسی است و عاملان تهدید نرم در پی آن هستند تا شهروندان جامعه را وادار به نافرمانی مدنی و اعتراض‌جویی نمایند تا بر اثر آن، رفتار حکومت یا حتی نوع حکومت را به تدریج دستخوش تغییر کنند. شاید از همین روی است که برخی محققان انقلاب‌های رنگی، را در زمره انواع تهدید نرم سیاسی جای می‌دهند.

(۳) **بعد اجتماعی:** سومین بعد تهدیدات نرم، نوع اجتماعی است. عاملان تهدید نرم در پی آن هستند تا بر هویت مردم، انسجام و سرمایه اجتماعی، الگوهای رفتاری، دلبستگی ملی و تغییر اندیشه‌ها تأثیر بگذارند (همان).

نوع دیگر دسته‌بندی: نائینی (۱۳۸۷) علاوه بر ابعاد فوق، حوزه‌های اقتصادی و دفاعی امنیتی را نیز برای یک نظام اجتماعی، قایل بوده و معتقد است تهدید نرم می‌تواند در این چهار حوزه؛ اندیشه، مدل، ارزش‌ها و رفتارها، نظام سیاسی را تحت تأثیر قرار دهد:

- **حوزه اقتصادی:** اندیشه اقتصادی یک کشور و الگوی تولید و مصرف تحت تأثیر فرهنگ است. به عبارت دیگر چیستی و ماهیت تهدید اقتصادی را می‌توان مترادف با تضعیف یا فروپاشی باورها، ارزش‌ها و الگوهای رفتاری یک کشور در حوزه

اقتصاد دانست. تهدید نرم در حوزه اقتصاد می‌تواند بر فرهنگ اقتصادی یک کشور در سه لایه اثر گذارد:

(۱) اندیشه اقتصادی کشور؛ (۲) ارزش‌ها و الگوی تولیدات اقتصادی کشور؛ (۳) ارزش‌ها و الگوی توزیع و مصرف اقتصادی.

- **حوزه دفاعی - امنیتی:** هدف از تهدیدات نرم تأثیرگذاری بر اندیشه‌ها، ارزش‌ها و الگوهای رفتاری در حوزه دفاع و امنیت است. بنابراین هر اقدامی که به تغییر در فرهنگ و الگوی دفاعی کشور منجر شود و عزم و اراده نبرد را تحت تأثیر قرار دهد، در زمره تهدیدات نرم در حوزه دفاعی - امنیتی قلمداد می‌شود.

ابزارهای تهدید نرم

در جنگ نرم، دشمن از ابزارهایی غیر از ابزارهای نظامی استفاده می‌کند که از جمله آنها می‌توان به ابزارهای آموزشی، نشریات، پویانمایی، فیلم و سینما و... اشاره کرد. مهم‌ترین ابزار دشمن در جنگ نرم، رسانه‌ها و ابزارهای رسانه‌ای هستند که از آن درجه از اهمیت برخوردارند که بدون آنها انجام جنگ نرم امکانپذیر نخواهد بود. رسانه‌ها^۱ از طریق نظرسازی، نظرسنجی، تولید خوراک تبلیغاتی، دوقطبی کردن جامعه و... جریان حاکم را متحجر و ناکارآمد و جریان خود را که به غرب وفادار است اصلاح‌طلب معرفی کرده و زمینه را برای براندازی فراهم می‌کنند.

ابزارهای دیگر: مواد مخدر، عرفان‌های نوظهور، بدحجابی، نمادهای صهیونیسم، اسباب‌بازی (همانند باریبی)

ابزار تهدید علمی دشمن: امروز به غلط در کشور ما و بسیاری کشورهای دیگر، مرسوم شده که صاحبان مقالات علمی کشور، برای دریافت تأییدیه و رتبه علمی، باید مقاله‌های خود را در «آی،اس،آی» به چاپ برسانند! در واقع مؤسسه اطلاعاتی مذکور با پایش و رصدی که در حوزه منافع علمی کشورها صورت می‌دهد به

^۱ - سوره انفال آیه ۶۲

وضوح در جریان تولیدات ناب علمی کشورها قرار می‌گیرد، چیستی و چگونگی دستیابی به آن را ارزیابی کرده، نویسنده و محقق آن را شناسایی کرده تا جای ممکن جذب می‌کند. این همان پدیده «فرار مغزها» است. اگر تولید دانش کشوری مثل ایران در حوزه‌های برتری‌ساز باشد، قطعاً آن را تحمل نکرده و نه تنها چنین مقالاتی را به چاپ نمی‌رساند، بلکه با روش‌های گوناگون با نویسنده آن برخورد حذفی می‌کند. ترور شهید شهریار، شهید علی‌محمدی و شهید مصطفی احمدی روشن از سوی عوامل استکبار و مוסاد در این راستا قابل تأمل است.

بخش دوم: مفهوم و ماهیت بسیج و بسیجی

چیستی و ماهیت، بسیج چیست و بسیجی کیست؟

در فرهنگ لغت، بسیج به معنای جنبش، تغییر و تحرک و آمادگی است و به تعبیر بهتر به عنوان کارسازی‌ها و ساخته شدن و قابلیت تجهیز برای جنگ تعریف شده است. اصطلاح بسیج و مشتقات آن به معنی سازماندهی یکی از کارکردهای بسیج نیز آمده است.

قرآن کریم می‌فرماید: «هو الذی ایدک بنصره و بالمؤمنین»؛ ای پیامبر، خدای متعال تو را، هم به وسیله نصرت خودش و هم از طریق مؤمنین مؤید قرار داد و کمک کرد.

این خیل عظیم مؤمنانی که در اینجا مورد اشاره آیه قرآن قرار گرفته‌اند، عبارت دیگری است از آنچه که امروز به نام بسیج در جامعه ما قرار دارد.

بسیج و بسیجی در نگاه مقام معظم رهبری

بنابر فرموده مقام معظم رهبری، ملاک بسیجی بودن، کارت عضویت، لباس و آرم مخصوص، چفیه، داشتن محاسن و این قبیل نشانه‌های ظاهری نیست. بسیج محدود به یک گروه یا نهاد نمی‌شود و محدوده خاص را در بر نمی‌گیرد. بسیج یک تفکر و باور است. تفکری که ضامن بقای ارزش‌های الهی انقلاب اسلامی

است. چنان که امام شهدا همواره تأکید می‌نمود: «اگر تفکر بسیجی در این کشور سایه بیندازد، این کشور از دست اجانب مصون خواهد بود» (بیانات، ۶۸/۷/۵).

از این رو بسیج تکلیف‌گرا و وظیفه‌محور است؛ بسیج یعنی حضور مقتدرانه مردم.

فرهنگ بسیجی: فرهنگ بسیجی، فرهنگ معنویت است، فرهنگ شجاعت است، فرهنگ غیرت است؛ بسیجی نجات‌بخش است.

بسیجیان به گروهی اطلاق می‌شوند که با برخورداری از تفکر و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص) برای دفاع از دین خدا از مال و جان خویش گذشته و تحت هر شرایطی در این راه به مبارزه خویش ادامه می‌دهند. این گروه با انقلاب اسلامی متولد شد و بار سنگین مسئولیت انقلاب را بر دوش کشید. بسیجی جنس، صنف و گروه سنی خاصی بر نمی‌تابد، بلکه هر کس هر سنی و شغلی که دارد می‌تواند بسیجی باشد (۱۳۸۷: ۹۵).

رسالت، مأموریت و چشمانداز ۲۰ ساله بسیج

بسیج سازمانی است: دارای هویت اسلامی، انقلابی، ولایی، نظامی و مردمی، چند منظوره و منحصر به فرد و ممتاز در جهان، برخوردار از فرهنگ علوی و عاشورایی، متکی به نیروهای پایان‌ناپذیر بسیج مردمی، با ظرفیت و توانایی حفظ انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن، دارای بازدارندگی و مقابله مؤثر در مقابل هرگونه تهدید و تهاجم علیه انقلاب اسلامی (در حدود تعیین‌شده) با استفاده از آموزه‌های ویژه، الگو و الهام‌بخش در جهان اسلام و با قابلیت توسعه و تعمیق انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن در داخل و خارج کشور با ویژگی‌های:

قابلیت شناخت و اشراف راهبردی و توانایی بازدارندگی، مقابله و انهدام هر سه طیف تهدید نظامی (سخت) امنیتی (نیمه سخت) و فرهنگی (نرم) و توانا در مدیریت بحران‌های داخلی و ایراد ضربه سریع و قاطع به دشمن در هر نقطه جهان؛ دارای قابلیت توسعه و تعمیق فرهنگ بسیجی و عمق‌بخشی داخلی و برخوردار از ۲۰

میلیون بسیجی آموزش دیده و سازماندهی شده و حضور در مأموریت‌های امنیتی، فرهنگی، امدادی، اجتماعی و سازندگی کشور؛ دارای نقش ممتاز و پیشرو در عرصه تولید فکر و ایده‌های انقلابی و تهضت نرم‌افزاری؛ دارای قابلیت توسعه و تعمیق انقلاب اسلامی و ارتباطات سازمان‌یافته، مؤثر و گسترده با شخصیت‌ها و سازمان‌های همگرا و انقلابی در جهان و کمک به تشکیل هسته‌های حزب‌الله برای ایجاد بسیج جهان اسلام (سپاه، ۱۳۸۸: ۳۳).

توجه به نقش و جایگاه بسیج و کارکردهای مورد انتظار، در قانون اساسی همینطور در برنامه‌های توسعه سوم و پنج‌ساله، به ویژه اساسنامه سازمان و حتی سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های کلی بسیج ابلاغی سال‌های اخیر، بیانگر میزان اهمیت جایگاه این نهاد است که در نظام جمهوری اسلامی برای تقویت مبانی قدرت و امنیت ملی به منظور مقابله با تهدیدات گوناگون دشمن ایجاد شده است.

ظرفیت و ویژگی بسیج

الف) حلقه بیرونی: ویژگی‌های عمومی بسیج

۱) مقبولیت داشتن در بین عامه مردم؛ ۲) ظرفیت‌سازی بسیج؛ ۳) باورمندی دینی و انگیزه بالا؛ ۴) بصیرت و هوشمندی.

در چارچوب نگرش دفاعی حضرت امام خمینی (ره) بصیرت و هوشمندی، دستور کار دائمی همه صنوف و بخش‌های گوناگون و آحاد بسیج محسوب می‌شود. تأمل در ابعاد مختلف عملیات روانی آمریکا علیه ایران، آشکار می‌سازد که «نیروهای بسیجی» جایگاه ویژه‌ای در «سناریوی عملیات روانی آمریکا» دارند، چه آنان بر این باورند که نیروهای بسیجی در یک نبرد نامتقارن قادرند با ارتش‌های بزرگ نیز با استفاده از هوشمندی و بصیرت و به صورت کارآمد، مقابله نمایند (شعبانی و هزینی، ۱۳۸۷: ۳۱۲).

ب) حلقه میانی: ویژگی‌های تخصصی بسیج

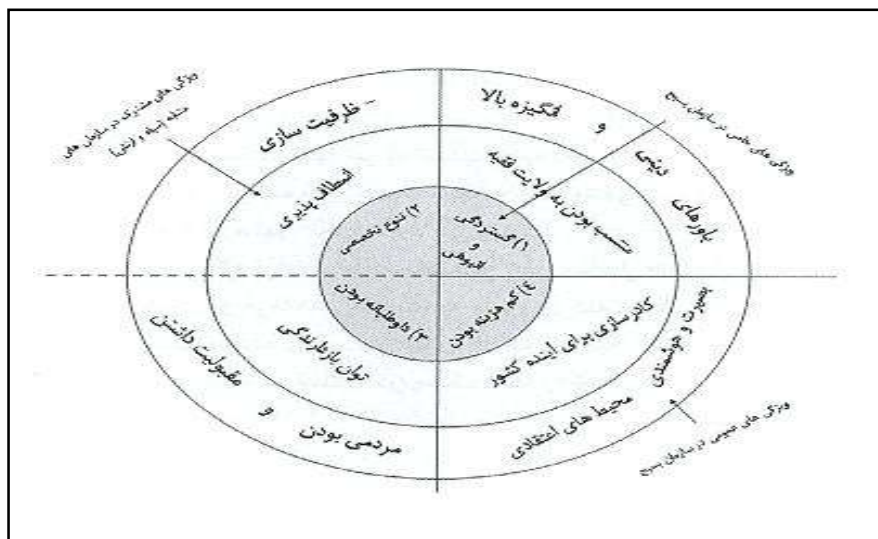
نظر به اینکه بسیج کارکردهایی ویژه دارد، توجه به ویژگی‌های زیر از اهمیت خاصی برخوردار است. این ویژگی‌ها به تخصص عمومی بسیج اشاره دارد:

- (۱) منتسب بودن به ولایت فقیه؛ (۲) توان بازدارندگی بالا؛ (۳) کادرسازی برای آینده انقلاب؛ (۴) انعطاف‌پذیری بالا.

ج) حلقه مرکزی: ویژگی‌های خاص بسیج

تمامی ویژگی‌هایی که فقط در این نهاد تبلور یافته است و هر یک از آنها در سایر سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی کاملاً تعریف نشده یا به صورت عمومی وجود دارد را به عنوان شاخص‌های بسیج می‌دانیم که عبارتند از:

- (۱) گستردگی؛ (۲) تنوع تخصص‌ها؛ (۳) کم‌هزینه بودن؛ (۴) داوطلبانه بودن.

نمودار ویژگی‌های بسیج

کارکرد و ظرفیت بسیج در مقابله با جنگ نرم

اگر نقش بسیج را تشریح کنیم حداقل در دو حوزه ایجاد امنیت (قدرت نرم و ترویج فرهنگ ناب اسلامی) و از جهت کارکرد نظارتی می‌توان به موارد زیر پرداخت:

الف) کارکرد امنیت‌سازانه بسیج

اولین کارکرد امنیت‌سازانه بسیج؛ که در قوانین و فرامین ملحوظ شده از نظر باقری، آموزش نظامی است. اساسنامه واحد بسیج مستضعفین مصوب ۶۱/۴/۱۵ مجلس شورای اسلامی به صراحت این کارکرد را بیان داشته است: ماده ۳۶ اساسنامه تصریح دارد که آموزش نظامی در حد توانایی دفاع از نظام جمهوری اسلامی ایران و تمامیت ارضی کشور جزء وظایف بسیج است. برای این منظور ماده ۳۷ اساسنامه اعلام می‌دارد: هر شهر بسته به وسعت و جمعیت به چند منطقه مقاومت و هر منطقه مقاومت به چند ناحیه مقاومت و هر ناحیه مقاومت به چند پایگاه مقاومت تقسیم می‌شود که هر پایگاه مقاومت شامل گروه‌های سازمان‌یافته خواهد بود.

دومین کارکرد امنیت‌سازانه بسیج؛ اشاعه تفکر بسیجی است. از نظر امام راحل (ره) توسعه و تعمیق تفکر بسیجی؛ روحیه ملی، سلحشوری و جنگاوری، مقاومت، ایثارگری و... را در جامعه افزایش خواهد داد. به عبارت دیگر نتیجه اشاعه تفکر بسیجی؛ نهادینه شدن باور شکست‌ناپذیری در فرهنگ راهبردی کشور است. شکی نیست که اسطوره شکست‌ناپذیری تحت شعار «چه بمیریم و چه زنده بمانیم، پیروزیم» در جامعه ظهور و بروز می‌کند و می‌توان در برابر هر متجاوز از این آموزه بهره برد.

سومین کارکرد امنیتی بسیج؛ مردمی شدن امنیت عمومی است. در واقع حضور بسیج در همه حوزه‌های دولتی و غیر دولتی و زمانی و مکانی باعث می‌شود که امنیت‌سازی در جامعه بیش از آنکه بیرونی باشد درونی گردد (باقری ۱۳۸۷: ۲۵۱).

ب) کارکرد نظارتی بسیج: هم در شکل نظارت عمومی در چارچوب امر به معروف و نهی از منکر و هم در شکل محدودتر در چارچوب تعامل با دولت و نهادها و

سازمان‌ها؛ انحراف و اختلال در سیستم را تا حدودی می‌تواند کاهش دهد. هر چند به نظر می‌رسد برنامه‌ریزی‌های بسیج بر نظارت بر مردم متمرکز بوده اما مقدمات ایده نظارت بسیج بر دولت و تمهید نظارت مردم بر دولت در آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت قضایی بسیج اشاره شده است. ماده ۱۵ آیین‌نامه نیز شایان توجه است که براساس آن: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری موظف هستند گزارش‌های ارسالی از سوی مسئولان رده‌های ذی‌ربط نیروی مقاومت بسیج را تحویل گرفته و به آنها رسیدگی کنند. در این قالب، نقش بسیج در نظارت بر دولت مورد تأیید قانون‌گذار قرار گرفته و در صورتی که جرائم مشهود متضمن جرائم عمومی یا تخلفات اداری کارکنان و بخش‌های دولتی باشد، مراتب به هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ارجاع و نقش نظارتی بسیج در پرتو مسئولیت ضابط قضایی و اداری محقق می‌شود (باقری، ۱۳۸۷: ۲۴۹).

کارکرد و ظرفیت خاص بسیج در مقابله با جنگ نرم

با توجه به کارکردهای مورد انتظار بسیج، که ترجیحاً فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است راهبردها و روش‌های مقابله با تهدید نرم را در دو حوزه (معرفت‌افزایی و بصیرت‌افزایی) می‌توان بیان کرد:

الف) حوزه معرفت‌افزایی دینی: دشمن در تهدید و جنگ نرم با استفاده از انواع و اقسام و فناوری‌های پیشرفته مانند ماهواره و اینترنت تلاش می‌کند تا سطح ارادت و تبعیت و اثرگذاری دین را در جامعه کاهش دهد، آنچنان که فوکویاما در کنفرانس بازشناسی هویت شیعه در اورشلیم گفته بود که باید فرهنگ کربلا و فرهنگ مهدویت را از ملت ایران گرفت و برای این باید به ولایت فقیه حمله کرد؛ چرا که ولایت فقیه است که این دو بال را کارآمد کرده است.

ب) حوزه بصیرت‌افزایی سیاسی: در حوزه بصیرت‌افزایی سیاسی موارد زیر به عنوان مؤلفه بصیرت‌افزایی مورد توجه است:

تقویت دانش و بصیرت سیاسی نسبت به مبانی و نظریه حکومت اسلامی و مسائل انقلاب؛
 دشمن شناسی در ابعاد آسیب های فرهنگی، اعتقادی، سیاسی و غیره و حساسیت نسبت به آنها؛
 ارتقای سطح شناخت و صیانت از فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی و هویت یابی و خودباوری؛
 شناخت و برقراری مناسبات اجتماعی، پایبندی به مقررات، انسجام و همبستگی ملی و مذهبی؛
 بالا بردن توانایی تجزیه و تحلیل مسائل سیاسی ایران، منطقه و جهان، موضع گیری نسبت به جبهه استکبار، احساس مسئولیت در مقابل مسائل جهان اسلام و ملل محروم.

«اگر ملتی قدرت تحلیل خودش را از دست بدهد، فریب و شکست خواهد خورد. اصحاب امام حسن (ع) قدرت تحلیل نداشتند؛ نمی توانستند بفهمند که قضیه چیست و چه دارد می گذرد. اصحاب امیرالمؤمنین علی (ع)، آنهایی که دل او را خون کردند، همه مغرض نبودند، اما خیلی از آنها مثل خوارج قدرت تحلیل نداشتند. قدرت تحلیل خوارج ضعیف بود. یک آدم ناباب، یک آدم زبان دار پیدا می شد و مردم را به یک طرف می کشاند؛ شاخص را گم می کردند. در جاده، همیشه باید شاخص مورد نظر باشد. اگر شاخص را گم کردید، زود اشتباه می کنید» (مقام معظم رهبری، ۱۳۷۰/۱/۲۶).

بخش سوم: عملکرد و ظرفیت موجود و قابل اجرای بسیج در پیشگیری از تهدید نرم

در ادامه به منظور جمع آوری توانمندی های بسیج، به بخشی از عملکرد موجود و ظرفیت های به دست آمده قابل ایجاد معاونت ها و اقشار سازمان بسیج در موضوع تحقیق به دلیل تلخیص به طور نمونه اشاره می شود که قابل ذکر است مأموریت برخی از اقشار ترکیبی بوده و شامل چند حوزه است.

کارکرد و عملکرد معاونت‌های بسیج در پیشگیری از تهدید نرم

الف) معاونت تربیت و آموزش بسیج: امروزه با تغییر نوع تهدیدات، معاونت تربیت و آموزش، آموزش‌های بسیج را از نظامی در مسائل فرهنگی و سائیری متمرکز نموده از جمله آنها طرح شجره طیبه صالحین از طرح‌های کلان و راهبردی بسیج است و سازمان بسیج مستضعفین در نظر دارد با تمرکز گسترده بر آن ایجاد یک تشکّل هدف‌مند و نظام‌مند معرفتی، تربیتی و بصیرتی در قالب حلقه‌های منسجم و مرتبط در سطوح مختلف بسیجیان را با استفاده از ظرفیت‌های علمی و معنوی نظام اسلامی محقق سازد.

ب) کارکرد و عملکرد بسیج در معاونت اطلاعات در پیشگیری از تهدید نرم

معاونت اطلاعات بسیج در راستای صیانت از انقلاب اسلامی و مبارزه با مظاهر نابرابری، ارتقای توان ملی و غیره نه فقط می‌تواند فقر اجتماعی و اقتصادی را از میان بردارد و یا کاهش دهد، بلکه از طریق سیستم‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی که در جهان در حال گسترش است، تلاش نموده زمینه اضمحلال تهاجم فرهنگی غرب را علیه نظام فراهم نماید تا در نهایت وظیفه بسیج در تولید امنیت نرم در سطوح اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و البته نظامی برای جمهوری اسلامی محقق شود.

و کارکرد و عملکرد معاونت‌های فرهنگی، روابط عمومی، تبلیغات، عقیدتی سیاسی و معاونت سیاسی بسیج در پیشگیری از تهدید نرم که با جدّیت همچون دو مورد بالا در حال انجام است.

کارکرد و عملکرد اقشار بسیج در پیشگیری از تهدید نرم**الف) کارکرد و عملکرد سازمان بسیج دانش‌آموزی در پیشگیری از تهدید نرم**

امروزه سازمان بسیج دانش‌آموزی با بهره‌گیری از مدیران و کارشناسان مجرب در سطح مرکز و ۳۱ رده استانی و بیش از ۷۵۰ حوزه مقاومت بسیج دانش‌آموزی، در حدود ۵۰ هزار مدرسه متوسطه و پیش‌دانشگاهی کشور، واحدهای بسیج دانش‌آموزی

را گسترش داده و تاکنون بیش از چهار میلیون و ششصد هزار نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر این مرز و بوم را به عضویت این تشکل بزرگ در آورده است.

ب) کارکرد و عملکرد سازمان اردویی، راهیان نور بسیج در پیشگیری از تهدید نرم

مرکز اردویی بسیج برای حفظ انسجام بسیجیان عادی و فعال، اردوهای سیاحتی و زیارتی را توسعه داد. در نتیجه مرکز اردویی رونق بیشتری گرفت. این مرکز با طرح تحول، پنجره‌ای دیگر به روی نوجوانان و جوانان گشود که با گردش علمی و سفرهای سیاحتی زیارتی در داخل کشور یا سایر کشورهای اسلامی (عتبات عالیات) ضمن استفاده بهینه از اوقات فراغت خویش بر بصیرت خود نیز بیفزاید.

ج) کارکرد و عملکرد سازمان بسیج جامعه رسانه در پیشگیری از تهدید نرم

نیروی مقاومت بسیج می‌تواند نشانه‌های امنیت نرم را در افکار عمومی جمهوری اسلامی تولید، ایجاد و تقویت نماید. از آنجا که رسانه‌های جمعی در شرایط فرایند به اصطلاح جهانی شدن جزء جدانشدنی از زندگی بشر هستند و با توسل به قدرت و کارکردهای گوناگون خود در اثرگذاری بر افکار، نگرش‌ها و کنترل اجتماعی در عرصه نهاده‌ها نمودن فرهنگ مقابله با تهدیدات تا حد زیادی توفیق داشته‌اند در این وادی کارآمدی سازمان بسیج در شرایطی افزایش می‌یابد که بتواند جایگاه مؤثری در ایفای فرایند کنترل و فرماندهی اجتماعی داشته باشد. بسیج دارای ظرفیت‌های قابل ملاحظه‌ای برای اداره حمایت‌های آشکار و پنهان مردمی از نظام سیاسی است. عملکرد بسیج سازمان صداوسیما و بسیج هنرمندان در پیشگیری از تهدید نرم نیز در این راستا است.

د) کارکرد و عملکرد بسیج در بنیاد روایت فتح در پیشگیری از تهدید نرم

سازمان بسیج با تأسیس بنیاد روایت فتح به دنبال بهره‌مندی صحیح از ظرفیت رسانه توسط هنرمندان متعهد و بسیجی کشور است. این بنیاد ضمن تقویت برنامه روایت فتح با پخش و حمایت و تولید فیلم‌های سینمایی، مستندها و کارتون‌هایی با موضوع شهدا، جانبازان و عملیات‌های هشت سال دفاع مقدس به تبیین نقش

بسیجیان و فرماندهان بسیجی گروه‌های جهادی داخلی و خارجی در ترویج فرهنگ مقاومت، ایثار و گفتمان اسلام و انقلاب و مجاهدت‌های به عمل آمده برای تنویر افکار عمومی به خصوص نسل جدید پرداخته است.

ه) کارکرد و عملکرد بسیج در وزارت ارتباطات جهت پیشگیری از تهدید نرم

بسیاری از نرم‌افزارهای مورد استفاده ما قابلیت تخلیه اطلاعاتی دارند و می‌توانند از طریق اینترنت در سامانه‌های ارتباطی و امنیتی اختلال ایجاد کنند. به ویژه در سال‌های اخیر شاهد تلاش جدی دشمنان در نفوذ و دستبرد سایبری به تأسیسات هسته‌ای و ساختارهای اقتصادی و امنیتی بوده‌ایم. در چنین وضعی وظیفه وزارت ارتباطات فقط ارائه خدمات به مشترکان تلفن نیست، بلکه می‌تواند با اقداماتی از قبیل تولید فناوری‌های بومی توسعه و امنیت بیشتر را برای هموطنان به ارمغان آورد.

و) کارکرد و عملکرد سازمان بسیج طلاب و روحانیون و سازمان بسیج مداحان در پیشگیری از تهدید نرم

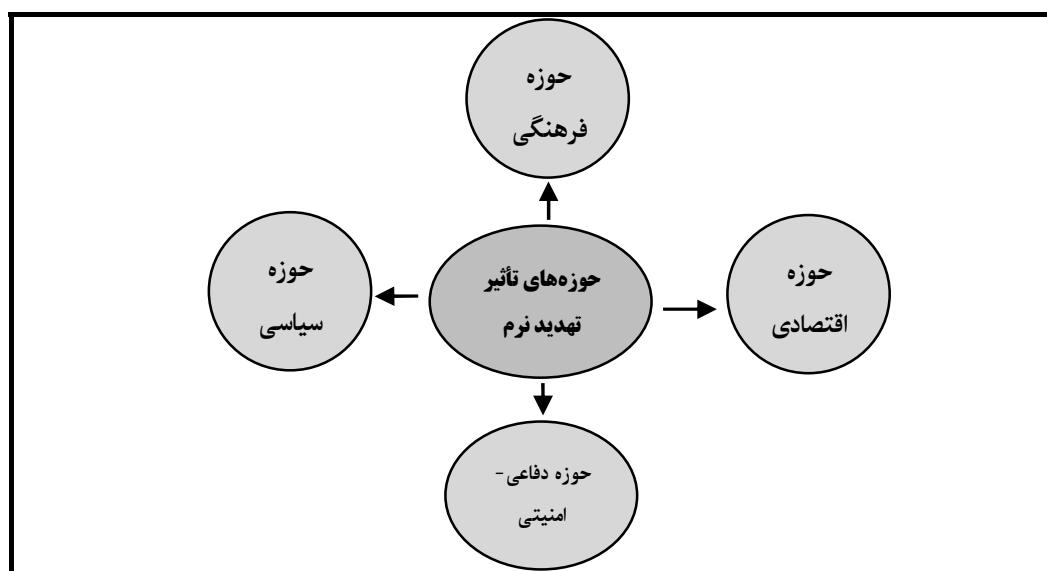
از آنجا که این دو قشر مسئولیت بصیرت‌بخشی و حل اختلافات و شبهات اعتقادی و ارشاد مردم را با استفاده از منبرها، خطابه‌ها و مشاوره‌های اعتقادی به صورت جمعی و فردی در مساجد، مجالس، تریبون‌های نماز جمعه، دانشگاه‌ها در اعیاد و وفیات گوناگون و مناسبت‌های ملی و مذهبی دارند به ترویج سبک زندگی اسلامی به صورت چهره به چهره می‌پردازند. به همین دلیل از انواع تأثیرگذار رسانه‌های شفاهی محسوب می‌شوند.

اقشار دیگر سازمان: سازمان بسیج دانشجویی. بسیج اساتید، سازمان بسیج فرهنگیان، سازمان بسیج جامعه مداحان، سازمان بسیج ورزشکاران، دو سازمان علمی پژوهشی و فناوری، همچنین پژوهشکده تحقیقات و مطالعات بسیج، سازمان بسیج اصناف، سازمان بسیج کارخانجات و کارگری، سازمان بسیج مهندسی، سازمان بسیج سازندگی، بنیاد تعاون بسیج، سازمان بسیج حقوق‌دانان و وکلا، سازمان بسیج

عشایری، بسیج محلات، سازمان بسیج خواهران، بسیج جامعه نخبگان، دو سازمان بسیج ادارات، کارمندان و بسیج پیشکسوتان (خانی سال ۱۳۹۲ تلخیص از ص ۵۳۶-۴۴۷).

بخش چهارم: جمع‌بندی ادبیات تحقیق

به منظور رسیدن به پاسخ سؤال تحقیق پس از بررسی عمده تعاریف مختلف که از سوی صاحب‌نظران و متخصصان امر ارائه شده بود در نهایت راهبرد این پژوهش برای جمع‌آوری و دسته‌بندی ظرفیت‌ها و عملکردهای احصاشده؛ الگوی ارائه‌شده (مدل زیر) از سوی دکتر علی محمد نائینی، (۱۳۸۷، ص ۱۱۱) البته با اندکی تغییر از آنجا که پاسخگوی نیازهای این پژوهش است انتخاب گردید. البته از آنجا که عملکرد برخی از اقشار تلفیقی بوده در دسته‌بندی ارائه‌شده با عنوان فرامقوله‌ای ارائه گردیده است. بنابراین همه موارد ظرفیت‌ها و کارکردهای احصاشده بسیج در حوزه تهدید نرم به صورت فهرست تفصیلی در پنج حوزه (فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، دفاعی - امنیتی، فرامقوله‌ای) دسته‌بندی و پس از انطباق با مدل مفهومی، ارائه شد، که با این کار چهارچوب نظری پژوهش به دست آمد و زمینه برای تنظیم سؤالات پرسشنامه فراهم گردید.

فهرست تفصیلی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بسیج در پیشگیری از تهدید نرم

بنابر آنچه گذشت و بررسی شد فهرست تفصیلی از آنچه به عنوان ظرفیت‌ها و توانمندی‌هایی که در سازمان بسیج برای مقابله و پیشگیری از تهدید نرم (مرتبط با پنج حوزه فرهنگ، سیاست، اقتصاد و دفاعی - امنیتی، فرامقوله‌ای) سراغ داریم عبارتند از:

الف) فهرست ظرفیت‌های بسیج در حوزه فرهنگی

- (۱) نفوذ در طبقات جامعه برای مواجهه با عوامل فرهنگی دشمنان و افشای ماهیت و روش آنان؛
- (۲) مهیا نمودن زمینه‌های تعالی و بصیرت انقلابی همه زائران راهیان نور اعزامی از سراسر کشور؛
- (۳) اقدامات بسیج هنرمندان در راستای تعمیق انقلاب اسلامی و ارزش‌های آن در قشر هنرمند جامعه با تکیه بر ظرفیت‌سازی و کارآمدسازی تولیدات هنری ارزش‌مدار؛
- (۴) ایجاد تقویت خوداتکایی و اعتماد به نفس در جوانان شرکت‌کننده در عرصه‌های سازندگی به همراه اجرای فعالیت‌های تبلیغاتی و فرهنگی؛
- (۵) حفظ و صیانت از اصل تقویت و تعالی خانواده و مقام مادری در میان کارکنان و بسیجیان، در تهاجمات فرهنگی، که یکی از بنیادی‌ترین اصول فعالیت‌های بسیج خواهران است؛
- (۶) استفاده از یافته‌های علمی، عقلی و اشتغال به تحصیل بسیاری از بسیجیان در سطوح عالی؛
- (۷) داشتن مدیریت بسیجی که ترجمانی از مدیریت اخلاقی و دینی و انقلابی است. این مدیریت، تنها نسخه منحصر به فرد اصلاح و هدایت جوامع است؛ مدیریتی زلال و پاک، با خدمات و برکاتی بی‌شمار و...

ب) فهرست ظرفیت‌های بسیج در حوزه سیاسی

- (۱) بسیج یکی از عوامل ارتقای دانش سیاسی دانشجویان و تحقق وحدت حوزه و دانشگاه؛
- (۲) حضور بسیجیان در صحنه‌های سیاسی انقلاب با جشن تکلیف رأی‌اولی‌ها مبنی بر توصیه‌های رهبری نظام، آماده و آگاه‌سازی دانش‌آموزان برای مواجهه و مصون‌سازی در برابر تهدیدات؛
- (۳) توانایی بسیجیان در تجزیه و تحلیل مسائل سیاسی ایران، منطقه، جهان و موضع‌گیری نسبت به جبهه استکبار، احساس مسئولیت در مقابل مسائل جهان اسلام و ملل محروم؛
- (۴) توانایی رسانه ملی در تولید و پخش آثار قومیت‌ها و مشارکت دادن ایشان در تولید برنامه‌های خود در جهت احترام به اقوام و زبان‌ها که باعث تحکیم وحدت و خنثی نمودن ویروس تفرقه‌افکنی دشمن می‌شود؛
- (۵) تبلیغات بسیج در جهت ترغیب و تشویق هر چه بیشتر مردم برای شرکت در راهپیمایی‌ها، تجمعاتی نظیر ۲۲ بهمن، روز قدس، انتخابات و... با انواع ابزارهای خبری؛
- (۶) پیگیری حقوق ملت‌های مظلوم و مسلمان از جمله فلسطین اشغالی با فعال‌سازی افکار عمومی جوامع ورزشی و امتنا از مسابقه در مقابل رژیم اشغالگر قدس و به رسمیت نشناختن آن؛
- (۷) فراهم کردن زمینه برای هماهنگ‌سازی قالب‌های هنجاری از طریق انتقال هیجانات اجتماعی شهروندان و همچنین هماهنگ‌سازی کنش‌هایی که ماهیت هیجانی دارد.

ج) فهرست ظرفیت‌های بسیج در حوزه اقتصاد

- (۱) ارائه الگوی اقتصاد اسلامی با تولید محصولات کیفی و حضور در بازارهای داخلی و خارجی؛

- (۲) به کارگیری اقشار تخصصی بسیج (پزشکان، اصناف، مهندسين و کارگران، بنگاه‌های اقتصادی و مالی...) در حوزه اقتصادی با مشارکت اثربخش آنها؛
- (۳) گسترش به کارگیری جوانان در تسريع رسيدگی به عرصه‌های شناسایی شده طرح‌های سازندگی محلی و مناطق محروم ابلاغی از رده بالادستی با همکاری ناحیه مقاومت نهادها و ادارات محلی؛
- (۴) سازمان بسیج در راستای سیاست‌های کلان کشور در زمینه اصلاح الگوهای مصرف، اقتصاد مقاومتی، سبک زندگی و... و با هدف مقابله با تهدید نرم دشمن در بعد اقتصادی وارد عمل شده است؛
- (۵) مدیریت بسیجی خودباور است و به دنبال استقلال و خودکفایی اقتصادی با ارائه گسترده‌ترین خدمات کم‌هزینه، پرتوان و پربهر می‌باشد؛
- (۶) بسیج به عنوان یکی از بازیگران نوین نظام نه فقط کاهش و یا در مواردی حذف انحصار دولت‌ها بر مناسبات اقتصادی - سیاسی را در پی داشته بلکه ارتباط آن را با امنیت نیز دستخوش تحول ساخته است.

د) فهرست ظرفیتهای بسیج در حوزه دفاعی و امنیتی

- (۱) بسیج می‌تواند با برقراری پل ارتباطی میان اقشار و قومیت‌ها از یکسو و ساختار تصمیم‌گیری دولتی و ملی از سوی دیگر زمینه‌ساز مشارکت عملی همگانی در فرایند قدرت و تصمیم‌گیری کشور باشد.
- (۲) در حوزه دفاعی و امنیتی بسیج می‌تواند با بهره‌مندی از قابلیت‌های سیستم‌های اطلاعاتی و امنیتی، نفوذ در کشورهای هدف و گروهک‌های معاند را توسعه دهد.
- (۳) بسیج می‌تواند با ایجاد و توسعه شبکه‌های فنی اختلال ماهواره‌ای در تمامی استان‌ها، مناطق بحرانی و به طور کامل در همه کشور با فساد شایعه‌پراکنی و تفرقه‌افکنی دشمن مقابله نماید.
- (۴) بسیج می‌تواند نسبت به سازماندهی یگان‌هایی متناسب با تهدید نرم در سطوح مختلف اقدام کند و عمق‌بخشی داخلی را با تشکیل گروه سازندگی، امداد و نجات در پایگاه‌ها تحقق بخشد.

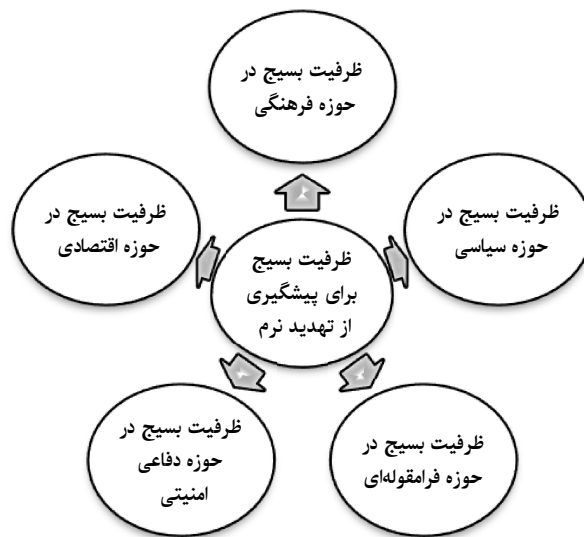
- (۵) سازماندهی تخصصی و به کارگیری اعضای بسیج طلاب در موضوعات متنوع روز.
- (۶) ساماندهی مداحان بسیجی در غالب مجمع الذاکرین و ارتباط سازنده با مداحان نخبه و تأثیرگذار برای ایجاد نقش در قدرت و امنیت نرم.
- (۷) برخی از اقشار بسیج مثل حقوق دانان ظرفیت تعامل با رده‌های علمی کشور را دارند.

د) فهرست ظرفیت‌های بسیج در حوزه فرامقوله‌ای

- (۱) بسیج رسانه با ارائه محتوای سیاسی، سرگرمی، تجاری، موسیقی به شبکه‌های موضوعی و یا تخصصی برای سنین و اقشار مختلف در تقابل جنگ نرم دشمن ایفای نقش نموده است.
- (۲) اولویت‌بندی اهداف و ارزش‌های اسلامی و ملی در مقابل با جنگ نرم و معرفی آن به مردم.
- (۳) سازمان بسیج در همه اقشار به ویژه محلات دارای توانمندی است که با اتکا به امکانات، استعداد و شیوه‌هایی مورد استفاده به طور فعالانه به مقابله با استکبار جهانی می‌پردازد.
- (۴) مدیریت بسیجی در پی تحقق شعار ما می‌توانیم می‌باشد و در موارد متعددی این شعار را عملی ساخته است.
- (۵) بسیج عالی‌ترین الگو از ظهور پدیده‌های سازمانی انسانی غیر وابسته به دولت‌ها (ngo) در ایران به حساب می‌آید که موجب رشد ساختارهای فروملی قدرت نرم و مشروعیت نظام می‌شود.
- (۶) بسیج می‌تواند با توسعه قدرت نرم در اذهان عمومی به عنوان نهاد مردمی نقش ببندد.

مدل مفهومی تحقیق

به نظر می‌رسد مدل مفهومی در برگیرنده همه موارد بالا از ظرفیت و توانمندی بسیج در عرصه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، امنیتی، اقتصادی و فرامقوله‌ای برای پیشگیری از تهدیدات نرم باشد. از این رو مدل مفهومی این پژوهش به شکل زیر است.

مدل مفهومی ظرفیت‌های بسیج در حوزه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، دفاعی-امنیتی، فرامقوله‌ای برای پیشگیری از تهدید نرم

جداول و نمودارهای مربوط به توصیف یافته‌های نهایی و کلی

جدول و نمودار زیر، نشان‌دهنده ظرفیت‌ها و توانمندی‌های به دست‌آمده از بسیج در حوزه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، دفاعی امنیتی و فرامقوله‌ای در پیشگیری از تهدیدات نرم است.

ردیف	حوزه‌های تهدید	ت، فراوانی	درصد
۱	فرهنگی	۷۱	۳۳/۴۹
۲	سیاسی	۴۰	۱۸/۸۶
۳	اقتصادی	۲۷	۱۲/۷۳
۴	دفاعی امنیتی	۴۰	۱۸/۸۶
۵	فرامقوله‌ای	۳۴	۱۶/۰۳
۷	جمع	۲۱۲	۱۰۰

جدول و نمودار فراوانی ظرفیت‌های بسیج، نشان‌دهنده رویکرد این سازمان در مقوله تهدید نرم است. بنابراین از آنجا که در این تحقیق حوزه فرهنگی بالاترین و حوزه اقتصادی پایین‌ترین تعداد ظرفیت را در بسیج دارد می‌توان نتیجه گرفت رویکرد و اولویت سازمان بسیج در پیشگیری از تهدید نرم فرهنگی است که البته باید درحوزه اقتصادی نیز با توجه به شرایط روز و تهدیدات اقتصادی دشمن فعال‌تر شده اقدامات و تدابیر خود را افزایش دهد.

شاخص						وضعیت کیفی کل نتیجه پرسشنامه						
حوزهها						فرهنگی	سیاسی	اقتصادی	دفاعی-امنیتی	فرا مغفوله ای	جمع کل	ردیف
ت.ك. پ.ج. تهدیدات						۱۷۰۴	۹۶۰	۶۴۸	۹۶۰	۸۱۶	۵۰۸۷	۱
تد. ظرفیت						۷۱	۴۰	۲۷	۴۰	۳۴	۲۱۲	
درصد، ف.						۳۳/۴۹	۱۸/۸۶	۱۳/۷۳	۱۸/۸۶	۱۶/۰۳	۱۰۰	
ف.خ. موافق						۶۱۵	۲۹۶	۲۵۲	۳۵۱	۲۴۶	۱۷۶۰	
درصد خ. موافق						۳۶/۰۹	۳۰/۸۳	۳۸/۸۸	۳۶/۵۶	۳۰/۱۴	۳۴/۵۹	
فد. موافق						۸۷۸	۵۶۳	۳۵۱	۴۸۲	۴۹۲	۲۷۶۷	
درصد ، موافق						۵۱/۵۲	۵۸/۶۴	۵۴/۱۶	۵۰/۳۰	۶۰/۳۹	۵۴/۳۹	
درصد مجموع بازخورد مثبت						۸۷/۶۱	۸۹/۴۷	۹۳/۰۴	۸۶/۷۶	۹۰/۴۳	۸۸/۹۸	
فد. بی طرف						۱۸۵	۸۸	۴۰	۹۸	۶۷	۴۷۵	
درصد ، ف						۱۰/۸۵	۹/۱۶	۶/۱۷	۱۰/۳۰	۸/۳۳	۹/۳۳	
فد. مخالف						۱۶	۱۲	۶	۲۸	۹	۷۱	
درصد ، ف						۰/۹۵	۱/۲۵	۰/۹۲	۲/۹۱	۱/۱۰	۱/۳۹	
ف.خ. مخالف						۱۰	۱	۰	۱	۲	۱۴	
درصد ، ف						۰/۵۸	۰/۱۰	۰	۰/۱۰	۰/۲۴	۰/۳۷	
درصد مجموع بازخورد منفی						۱۳/۳۸	۱۰/۵۱	۷/۰۹	۱۳/۳۱	۹/۶۷	۱۰/۹۹	

جدول نشان‌دهنده کل پاسخ‌های نمونه آماری در پنج حوزه تهدید در يك نگاه

در جدول بالا همانطور که مشاهده می‌شود:

۱) مجموع درصد (۹۳/۰۴) شاخص خیلی موافق و موافق ظرفیت‌های اقتصادی بالاتر از حوزه‌های دیگر است. بنابراین نتیجه می‌گیریم جامعه نمونه آماری آشنایی و موافقت بیشتری با ظرفیت اقتصادی دارد. به همین نسبت ظرفیت‌های دیگر را در اولویت‌های بعدی قرار داده است. بنابراین از موارد بالا نتیجه می‌گیریم:

از آنجا که تعداد ظرفیت اقتصادی در میان ظرفیت‌های دیگر بسیج از پایین‌ترین کمیت برخوردار است و در مقابل، جامعه نمونه در اعلام موافقت خود در پاسخ‌ها روی این حوزه بیشترین تأکید را دارد پس سازمان بسیج باید در جهت ارتقا و ایجاد کارکردها و نقش اقتصادی بیش از پیش تلاش کند و برای تقویت و معرفی ظرفیت‌های دیگر مثل فرهنگی، سیاسی و دفاعی امنیتی که در این حوزه‌ها از عملکرد بالاتری برخوردار است کوشش کند.

۲) پس از حوزه اقتصاد ظرفیت فرامقوله‌ای بسیج با درصد (۹۰/۴۳) دارای بیشترین استقبال از سوی جامعه نمونه بوده است که نشان‌دهنده آن است که بخش عمده‌ای از ظرفیت‌های بسیج در پوششگیری تهدید نرم؛ فراتر از یک حوزه بوده است.

۳) پس از اقتصاد و فرامقوله‌ای؛ حوزه سیاسی با درصد (۸۹/۴۷) در سومین جایگاه از طرف جامعه نمونه قرار گرفته است که نشان‌دهنده تلاش بسیج در ارتقای آگاهی و بصیرت‌دهی در سطح مخاطبان خود است.

۴) با توجه به این که در میان ظرفیت‌های ارائه‌شده، حوزه فرهنگی از بالاترین سطح عملکرد (ظرفیت ۷۱ درصد) برخوردار است که نشان از تأکید و تمرکز بسیج در این حوزه دارد، اما با وجود تعداد بالای ظرفیت‌های ارائه‌شده مجموع پاسخ‌های موافق جامعه نمونه در کمترین میزان (۸۷/۶۱ درصد) و مجموع شاخص بی‌طرف و مخالف (۱۲/۳۸ درصد) در میان چهار حوزه دیگر

برخوردار شده است که در اولویت چهارم قرار گرفته است؛ بنابراین به نظر می‌رسد سازمان بسیج باید در معرفی و شناساندن ظرفیت‌های این حوزه کوشا تر باشد، ضمن اینکه فعالیت خود را در حوزه‌های دیگر افزایش می‌دهد از تمرکز بیش از حد در مقوله فرهنگی خودداری کند.

۵) حوزه دفاعی - امنیتی از سوی جامعه نمونه پایین‌ترین درصد توافق یعنی (۸۶/۷۶ درصد) و همچنین بالاترین سطح بی‌طرفی و مخالفت یعنی (۱۳/۲۱ درصد) را پس از حوزه فرهنگ به خود اختصاص داده است. بنابراین به نظر می‌رسد با وجود هشت سال جنگ تحمیلی و هجمه همه‌جانبه دشمن به دلیل اینکه نوع تهدیدات نرم، خشونت تهدید سخت را ندارد برای جامعه نمونه کاملاً قابل فهم نبوده و هنوز اقدام در این زمینه حتی برای بسیج نیازمند تخصص و آگاه‌سازی بیشتری است. لازم به ذکر است ۱۰۰ درصد جامعه نمونه با سعه صدر به سؤالات طولانی پرسشنامه پاسخ داده‌اند.

۹) خلاصه یافته‌ها

یافته‌های تحقیق در بخش جمعیت‌شناختی

جنسیت افراد شرکت‌کننده در تحقیق، ۷۹ درصد جنسیت مرد و ۲۱ درصد زن بوده‌اند. در خصوص تحصیلات افراد شرکت‌کننده در تحقیق، ۵۸ درصد دارای تحصیلات فوق‌لیسانس و بالاتر بوده و میزان ارتباط شرکت‌کنندگان در تحقیق با سازمان بسیج (بیشترین درصد فراوانی ۴۱/۵ درصد)، بین ۱۵ تا ۲۵ سال سابقه را دارا بوده‌اند. همچنین در خصوص سن شرکت‌کنندگان، در پرسشنامه بیشترین فراوانی مربوط به سن بالاتر از ۴۰ سال بوده که ۵۴ درصد جامعه نمونه را شامل می‌شود.

یافته‌های جمعیت‌شناختی نشان‌دهنده این است که جامعه نمونه از قوام خوبی به جهت تحصیلات، مدت ارتباط و آشنایی همچنین تخصص و کارآزمودگی در دو حوزه بسیج و تهدید نرم برخوردار بوده‌اند.

یافته‌های تحقیق در بخش آزمون (ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها)

در این تحقیق سؤال اصلی این بود که سازمان بسیج برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن از چه ظرفیت‌هایی برخوردار است؟ نتیجه آزمون و پاسخ سؤالات اصلی و فرعی این پژوهش مدل مفهومی تأییدشده توسط جامعه نمونه به شرح زیر است که در برگرفته فهرست موارد احصاشده از ظرفیت و توانمندی بسیج در عرصه‌های فرامقوله‌ای، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، امنیتی و اقتصادی برای پیشگیری از تهدیدات نرم بوده است.

فرامقوله‌ای	دفاعی- امنیتی	اقتصادی	سیاسی	فرهنگی
۱-مقابله بسیج با تهدید نرم به دلیل حضور در همه اقشار، تخصص‌ها، محلات و همه عرصه فرهنگی و سازندگی.	۱-ساماندهی مداحان بسیجی در غالب مجمع‌الذاکرین به منظور انسجامبخشی و هم‌افزایی بیشتر.	۱-حمایت بسیج از فرصت‌های شغلی و تولید داخلی به منظور مقابله با انزوای اقتصادی.	۱-تبیین مسائل سیاسی روز با تقویت شبکه‌ها دیان سیاسی.	۱-تربیت حداقل یک میلیون ناصح و ضابط در اقشار بسیج
۲-حضور فعال بسیج در کارگروه برنامه پنج ساله فرهنگی اقتصادی اجتماعی دولت.	۲-تعامل بسیج با سایر رده‌های علمی کشور.	۲-توان بسیج سازندگی در ایجاد عرصه‌های جدید و جذاب فعالیت جوانان.	۲-ارتقای دانش سیاسی اقشار بسیج و فرماندهان با برگزاری جلسات سیاسی ماهانه و اردوهای بصیرتی.	۲-بسترسازی بسیج برای تحریک عواطف و تأثیر گذاری متقابل برافکار با آخرین فناوری هنری.
۳-کمک فعال بسیج به پیش‌برد اهداف چشم انداز بیست ساله کشور.	۳-تأثیر بسیج به دلیل وجود ظرفیت‌ها و اقشار در مراکز سیاستگذار و تصمیم‌ساز نظام.	۳-تشکیل و تجهیز هسته خبرنگاران بسیج با برگزاری دوره‌های روزنامه‌نویسی و خبرنگاری به	۳-حضور رسانه‌ای بسیج برای انعکاس فعالیت اقشار.	۳-الگوسازی بسیج و معرفی اسوه‌های مقاومت و ایثار.
				۴-الگوهای رفتار اسلامی جامعه.
				۵-تلاش در جهت احیای الگوهای رفتار اسلامی جامعه.
				۶-عرضه ارزش‌های اسلامی در قالب هنرمندانه‌ترین آثار.

۴-توان بسیج در جذب اقشار خاص و گروه‌های مرجع، جوانان داوطلب.	۴-توان بسیج در جذب، سازماندهی، آموزش، به کارگیری نیروهای کارآمد.	۳-تلاش بسیج در حاکم نمودن سیاست‌های اقتضایی کشور به خصوص گفتمان اقتصاد مقاومتی در جامعه.	منظور خلع سلاح اپوزیسیون.	۷-ترویج فرهنگ و تفکر بسیجی در ابعاد فردی، اجتماعی و سازمانی.
۵-ایجاد زمینه رفع دغدغه فرهنگی اقتصادی خانواده‌های ارزشی با تولید مد و لباس.	۵-امکان بسیج در تربیت مربی و نیروی مجرب و گروه‌بندی تخصصی طلاب.	۴-توان اقتصادی بسیج برای خنثی کردن ترفندهای اقتصادی دشمن مانند تحریم و تبدیل آن به فرصت.	۴-بسترسازی بسیج برای وحدت حوزه و دانشگاه.	۸-امکان واکسیناسیون فرهنگی با سرعت بخشی گسترش تولیدات فرهنگی جذاب توسط اقشار مرتبط بسیج.
۶-بسیج و ارائه مشاوره‌های مورد نیاز و کارساز به دولت و موسسات.	۶-توان بسیج در توانایی انعطاف‌پذیری اولویت‌های دفاعی و تغییر ترجیحات.	۴-توان اقتصادی بسیج برای خنثی کردن ترفندهای اقتصادی دشمن مانند تحریم و تبدیل آن به فرصت.	۵-استفاده بسیج از دیپلماسی عمومی فعال به نفع کشور.	۹-احساس رسالت بزرگ فرهنگ و انسان‌سازی در بسیج.
			۶-حضور در صحنه‌های سیاسی انقلاب با جشن تکلیف رأی‌اولی‌ها.	۱۰-کمک بسیج به اسلامی شدن دانشگاه‌ها مراکز علمی.
			۷-تقویت قدرت تحلیل مسائل سیاسی ایران، منطقه، جهان و موضع‌گیری در بسیج.	۱۱-تلاش بسیج در جهت تحکیم رابطه امام و امت.
				۱۲-امکان سرکشی به آسایشگاه جانبازان و خانواده دانشجویان.
				۱۳-اجرای جشنواره فرهنگی - ورزشی جام دانشجو در بسیج
				۱۴-آموزش دانش اولیه تهدید نرم انتقال به نسل جدید.
				۱۵-تشکیل پایگاه‌های تابستانی باشگاه‌های علمی بسیج.

۱۰) نتیجه گیری

از آنجا که این تحقیق با هدف شناسایی، کشف ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بسیج در پیشگیری از تهدیدات نرم دشمن شروع شد معلوم گردید سازمان بسیج ظرفیت‌های خیلی وسیع و گسترده‌ای دارد و این توانمندی‌ها دارای عرصه‌ها و لایه‌های گوناگون فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و دفاعی - امنیتی است. از آنجا که کارکردهای بسیج قابل توسعه است امکان دسترسی، خلق و کشف ظرفیت‌های دیگری در آینده وجود دارد. بنابراین لازم است به طور دائم توان فنی و تخصصی بسیج با نوع تهدیدات شناسایی و رصد شود تا شاهد نوآوری در سازمان باشیم. از طرفی با توجه به یافته‌ها از نظر جامعه نمونه در بخشی از ظرفیت‌ها مثل حوزه اقتصادی به ویژه در شرایط امروز باید بیش از پیش کار شود، در حالی که تمرکز سازمان بسیج در حوزه فرهنگی و سیاسی است.

۱۱) چند راهکار

پیشنهادهای کاربردی

در این مقاله به دلیل فراگیری و گستردگی موضوع جنگ نرم و برای ارتقای ظرفیت‌های سازمان بسیج، پیشنهادهای کاربردی منتج از یافته‌های این تحقیق را می‌توان به شرح ذیل ارائه کرد:

۱) تشکیل و توسعه گروهان‌ها و گردان‌های تخصصی سایبری در فضای مجازی خیلی خوب است و باید در دستور کار قرار گیرد.

۲) سازماندهی و تقویت بیش از پیش قابلیت‌ها و ظرفیت‌های بسیجیان برای مقابله با تهدیدات فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی و غیره.

۳) استفاده بهینه از ابزارهای تهاجم فرهنگی دشمن (اینترنت و ماهواره) با تولید و پخش برنامه‌های سالم متنوع و جذاب به جای اقدامات سلبی از قبیل اختلالات فنی که اغلب در نهایت نتیجه معکوس می‌دهد.

۴) مشارکت فعال و مؤثر بیش از پیش بسیج در امر مردم‌یاری به عنوان یک تکلیف اسلامی - انسانی برای محرومیت‌زدایی و سازندگی کشور و تقویت پایگاه مردمی سپاه در جامعه.

۵) تبدیل ستاد سازمان به ستاد تخصصی تهدید نرم بسیج با انتقال مسائل فنی و تخصصی به آن.

۶) تهدیدهای دشمنان براساس بنیان‌های نبرد نامتقارن دائم در حال تغییر است؛ تئورسین‌های بسیج باید به صورت ادواری، اولویت‌ها و اهداف خود را بازتعریف کنند تا جایگاه نرم‌افزاری خود را در تمام قشرها تقویت نمایند و کارهای انجام گرفته را نقد و ارزیابی کنند.

۷) تقویت و گسترش جنبش علمی به عنوان محور راهبردی فعالیت‌های بسیج از طریق هدایت و تمرکز ظرفیت‌های علمی و پرهیز از سازمان‌گرایی و بروکراسی.

پیشنهادهای پژوهشی

۱) نیازسنجی آموزشی به صورت تخصصی و مستمر در مراکز آموزشی بسیج و دوره‌ها انجام گیرد تا تدوین سرفصل‌ها متناسب با نیاز و علاقه بسیجیان صورت پذیرد و کارگاه‌های آموزشی در مقابله با آسیب‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و دفاعی امنیتی باشد.

۲) در اولویت‌بندی مقابله بین آسیب‌ها و تهدیدهای سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی رویکرد اقتصادی و امنیتی با توجه به شرایط سال‌های اخیر بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

۳) اتاق فکر برای بررسی، تبیین و تدوین ابعاد مختلف جنگ نرم متناسب با بسیج تشکیل شود.

۴) مطالعات آینده‌پژوهی برای بررسی تبعات تهدید نرم دشمن بر مخاطبان ضروری است.

بنابراین شایسته است تا حد امکان مدیران و مسئولان سازمان بسیج به نتایج حاصل از این پژوهش توجه نمایند و آن را در برنامه‌ریزی‌ها و تعیین سیاست‌های خود مدنظر قرار دهند.

کتابنامه

کتابها:

- (۱) قرآن مجید
- (۲)، طلایه داران ظهور (مجموعه بیانات مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا)، نیروی مقاومت بسیج، تهران، مؤسسه فرهنگی هنری رزمندگان اسلام، چاپ اول، پاییز ۱۳۸۲.
- (۳) ابراهیمی، عبدالجواد، تهاجم فرهنگی (برگرفته از سخنرانی‌های آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی)، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷.
- (۴) اساسنامه سپاه.
- (۵) امام خمینی (ره)، روح اله، مجموعه آثار، موسسه تنظیم و نشر آثار، چاپ چهارم، ۱۳۸۵.
- (۶) امیری، ابوالفضل، تهدید نرم (تهاجم فرهنگی، ناتوی فرهنگی)، تهران پگاه، ۱۳۸۶.
- (۷) بابایی، محمدباقر، رمز موفقیت در تحقیق، ناشر پیک سبحان، چاپ اول، ۱۳۸۷.
- (۸) خامنه ای، سیدعلی، حدیث ولایت، چ اول، تهران، ناشر سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۷۶.
- (۹) خانی، مهدی، خاکی از جنس آسمان (مروری بر شکل‌گیری و توسعه بسیج) چاپ اول نشر معاونت روابط عمومی و انتشارات سپاه، آذر ۱۳۹۲.
- (۱۰) طهماسبی، امیر هوشنگ، ابزارهای جنگ نرم، تهران، نشر ساقی، چاپ اول، ۱۳۹۰.
- (۱۱) گذر از فتنه ۸۸، مع سیاسی سپاه، انتشارات حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۱۳۸۸.
- (۱۲) الماسی، علی محمد، تاریخ آموزش و پژوهش، اسلام و ایران، چ دوم، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۴.
- (۱۳) مرادی، حجت الله و دیگران، عملیات روانی و رسانه، تهران، نشر ساقی، ۱۳۸۹.
- (۱۴) مرادی، حجت الله، قدرت و جنگ نرم از نظریه تا عمل، تهران، نشر ساقی، چ سوم ۱۳۸۹.
- (۱۵) موسوی الخمینی، روح الله، وصیت نامه سیاسی - الهی، چاپ و نشر عروج، چ شانزدهم ۱۳۸۵.
- (۱۶) نای، جوزف، قدرت نرم، ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج، ۱۳۸۷.

(ب) مقالات:

- (۱۷) پور احمدی، حسین، قدرت و امنیت نرم در نظام جهانی یا تأکید به نقش و جایگاه بسیج، مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم- جلد سوم، چاپ اول، زمستان ۱۳۸۷.
- (۱۸) متقی، ابراهیم، بسیج و تولید امنیت نرم، مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم- جلد سوم، چاپ اول، ۱۳۸۷.
- (۱۹) باقری، سیامک، بسیج و مدیریت قدرت نرم، رویکردی سیستمیک، مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم- جلد سوم، چاپ اول، زمستان ۱۳۸۷.

- ۲۰) ماه پیشانیان، مهسا، جایگاه و نقش بسیج در رویکرد امنیت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات بسیج، سال چهارم، شماره ۵۲، پاییز ۱۳۹۰.
- ۲۱) شعبانی، محمد رضا، هزینی، عبدالله، بسیج، شناخت و مدیریت تهدیدات نرم، مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم- جلد سوم، چ اول، ۱۳۸۷.
- ۲۲) نائینی، علی محمد، بررسی ماهیت، ابعاد و حوزه‌های تأثیر تهدیدهای نرم غرب علیه ج.ا.ایران، فصلنامه راهبرد دفاعی، شماره ۲۵، تهران، ۱۳۸۷.
- ۲۳) جمالزاده، ناصر، نقش بسیج در تولید و توسعه قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم- جلد سوم، چ اول، ۱۳۸۷.
- ۲۴) نای، جوزف، مزایای قدرت نرم، همشهری دیپلماتیک، شماره ۵۶، تهران، ۱۳۸۴/۴/۲۵.
- ۲۵) حسینی، سیده مطهره، نقش بسیج در تولید امنیت نرم، مجموعه مقالات همایش بسیج و قدرت نرم- جلد سوم، چ اول، زمستان ۱۳۸۷.
- ۲۶) افتخاری، اصغر، قدرت نرم؛ معنا و مفهوم، مقالات برگزیده همایش بسیج و قدرت نرم، ج ۱، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج و دانشگاه امام صادق (ع)، چاپ اول، بهار ۱۳۸۷.
- ۲۷) افتخاری، اصغر، قدرت نرم؛ فرهنگ و امنیت (مقالات برگزیده همایش بسیج و قدرت نرم)، ج ۳، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج و دانشگاه امام صادق (ع)، چاپ اول، زمستان ۱۳۸۷.

ج) سایت‌ها و پایگاه‌های اینترنتی:

- ۲۸) پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، بیانات، (انتخاب موضوعی).
- ۲۹) سایت راسخون جنگ و تهدید نرم پنج شنبه ۲۴ آذر ۱۳۹۰